

SYLWAN

MIESIĘCZNIK POLSKIEGO TOWARZYSTWA LEŚNEGO
Wydawany z pomocą finansową Polskiej Akademii Nauk

Rok CXXII

Warszawa, marzec 1978 r.

Numer 3

W 75 rocznicę urodzin profesora dra hab. Franciszka Krzysika

В 75 годовщину со дня рождения профессора доктора Франциска Кшисика
On the 75th birthday of professor dr hab. Franciszek Krzysik

Fr. Krzysik

C-2584

Sylwetkę profesora Krzysika oraz ogromne osiągnięcia w działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej najlepiej naświetlają fakty z Jego życiorysu.

Franciszek Marian Krzysik, syn Franciszka i Wincentyny, urodził się 3 marca 1902 r. w Dolnej Wsi w pow. myślenickim, woj. krakowskiego. Świadectwo dojrzałości uzyskał w VII Gimnazjum Państwowym we Lwowie. Studia wyższe odbył na Wydz. Rolniczo-Lasowym Politechniki Lwowskiej, gdzie w listopadzie 1924 r. uzyskał dyplom inżyniera-leśnika.

W latach 1925—1931 pracował na Politechnice Lwowskiej jako starszy asystent w Katedrze Botaniki Lasowej pod kierownictwem prof. Szymona Wierdaka oraz w Katedrze Użytkowania Lasu i Mechanicznej Technologii Drewna pod kierownictwem prof. Cyryla Kochanowskiego i prof. Witolda Roszkowskiego. W maju 1928 r. uzyskał w Politechnice Lwowskiej stopień doktora nauk technicznych na podstawie rozprawy „Stosunki przyrostu w poszczególnych klasach Krafta w drzewostanie jodłowym”. Promotorem przewodu doktorskiego był prof. Szymon Wierdak, jednym z recenzentów pracy prof. Stanisław Sokółowski.

W przekonaniu, że gospodarstwo leśne pozbawione więzi z przemysłem drzewnym nie może dać właściwych efektów, przestawił stopniowo swoje zainteresowania badawcze na problematykę racjonalnego pozyskiwania i obróbki drewna. Uzyskawszy roczne stypendium z Funduszu Kultury Narodowej, odbył w latach 1928—1929 studia specjalistyczne w Austrii, Finlandii i Szwecji. Na ich tle powstały trzy publikacje: „Nowoczesne metody pracy w przemyśle tartacznym” („Sylwan” 1929, nr 3), „Lasy i leśnictwo w Finlandii” („Sylwan” 1930, nr 2), „Przemysł tartaczny w Finlandii” („Sylwan” 1930, nr 3).

W latach 1931—1937 prowadził wspólnie z inż. Feliksem Ochrymowiczem własne biuro techniczno-leśne. Niezależnie od praktyki zawodowej pracował również naukowo. W latach 1931—1936 opublikował w kraju i za granicą cykl prac na temat szkód mrozowych spowodowanych zimą 1928/1929 r. w drzewostanach bukowych oraz wpływu tych szkód na techniczną wartość drewna. Jedna z tych prac pt. „Szkody spowodowane przez mrozy w drzewostanach bukowych z biologicznego i technicznego punktu widzenia” („Sylwan” 1931, nr 2) została uznana za rozprawę habilitacyjną. Na tej podstawie 14 listopada 1934 r. uzyskał na Politechnice Lwowskiej stopień docenta habilitowanego w zakresie użytkowania lasu i mechanicznej technologii drewna.

W latach 1934—1937 sprawował na zasadzie wykładów zleconych kierownictwo Katedry Użytkowania Lasu i Mechanicznej Technologii Drewna w SGGW w Warszawie. W 1937 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym. Niezależnie od obowiązków pełnionych w Warszawie, w latach 1931—1937 prowadził wykłady zlecone oraz wykład obowiązujący docenta na Wydz. Leśnym Politechniki Lwowskiej.

Z końcem września 1939 r. znalazł się we Lwowie, gdzie mieszkała stałe rodzina. W grudniu 1939 r. został powołany na profesora i kierownika Katedry Użytkowania Lasu i Mechanicznej Technologii Drewna w Lwowskim Instytucie Politechnicznym. Stanowisko to zajmował do wybuchu wojny niemiecko-radzieckiej w 1941 r. W okresie okupacji nie-

mieckiej pracował jako nadleśniczy, zmieniając kilkakrotnie miejsce pobytu, by uniknąć represji ze strony okupanta.

Po wyzwoleniu w sierpniu 1944 r., został powołany przez PKWN na organizatora i dyrektora Dyrekcji LP w Rzeszowie. Po jej zorganizowaniu powierzono mu w listopadzie 1944 r. zadanie zorganizowania Instytutu Badawczego Leśnictwa. Działając w ramach Naczelnej Dyrekcji LP w Lublinie, a następnie w Łodzi, współpracując z naczelnym dyrektorem LP Stanisławem Żemiselem, zorganizował pierwszy ośrodek pracy naukowo-badawczej Instytutu w Krakowie. Od marca 1945 r. pracował na stanowisku profesora, pełniąc równocześnie funkcje prorektora SGGW. W sierpniu 1945 r. zrezygnował z pracy w Instytucie, koncentrując swą działalność na zadaniach związanych z reaktywowaniem SGGW.

Był inicjatorem i współorganizatorem Oddziału Technologii Drewna uruchomionego na Wydz. Leśnym SGGW w 1946 r., przemianowanego w 1950 r. na pierwszy w Polsce samodzielny Wydział Technologii Drewna. Na wydziale tym objął jako profesor zwyczajny kierownictwo Katedry Mechanicznej Technologii Drewna. W latach 1945—1950 jako delegat rektora do spraw lasów doświadczalnych przyczynił się w znacznym stopniu do rozbudowy leśnego i drzewnego ośrodka doświadczalnego SGGW w Rogowie.

W czasie swej pracy w SGGW pełnił przez cztery kadencje funkcje dziekana i przez cztery kadencje funkcje prorektora. W latach 1958 i 1959 był zastępcą sekretarza naukowego Wydz. V PAN, a w latach 1960—1961 kierownikiem pracowni badań fizycznych i mechanicznych własności drewna w Zakładzie Badań Leśnych w Krakowie. W 1955 r. został wyróżniony nagrodą państwową II stopnia.

W 1957 r. opublikował pierwszy w języku polskim podręcznik „Nauka o drewnie”. Nowe opracowanie tego podręcznika zostało wydane w 1975 r., trzecie wydanie znajduje się w końcowej fazie druku.

W 1968 r. obchodził jubileusz 30-lecia pracy na stanowisku profesora SGGW. W tym samym roku został powołany na członka International Academy of Wood Science. W 1972 r. przeszedł w stan spoczynku. W dniu 29 czerwca 1974 r. SGGW-AR nadała mu tytuł doktora honoris causa.

Liczba ogłoszonych drukiem publikacji wynosi ok. 280, w tym 12 publikacji typu podręcznikowego, ok. 60 pozycji stanowią oryginalne prace naukowo-badawcze. Niektóre prace zostały opublikowane w zagranicznych czasopismach naukowych. Wiele prac referowano na sympozjach naukowych w Polsce, Bułgarii, Czechosłowacji, NRD, Węgierskiej Republice Ludowej i w Zw. Radzieckim. W 1973 r. miał wykłady gościnne w Royal College of Forestry w Sztokholmie.

Główny przedmiot zainteresowań w latach powojennych stanowiły badania zmierzające do przemysłowego wykorzystania drewna gatunków dotychczas mało stosowanych oraz do kompleksowego przerobu drewna z wykorzystaniem odpadów. Przesłankę wyjściową stanowił pogląd, że kategoria drewna uważana w tradycyjnych technologiach za odpad lub drewno podrzędnej wartości w ujęciu nowoczesnej technologii i przy zastosowaniu nowoczesnych metod przetwarzania — przedstawiają surowiec o dużej wartości. Jako przykład można wymienić zapoczątkowane w 1956 r. badania dotyczące zastosowania drewna olszy szarej do pro-

dukcji płyt wiórowych i pilśniowych. Wyniki badań zostały wdrożone w przemyśle. Przemysłowe zużycie mało stosowanego do niedawna drewna olszy szarej wzrosło w 1973 r. do 30 tys. m³, a w 1976 r. wynosiło 90 tys. m³. W 1968 r. zainicjował badania zmierzające do wykorzystania odpadowej kory do produkcji płyt mogących znaleźć zastosowanie w niektórych działach budownictwa. W wyniku zespołowych badań prowadzonych pod auspicjami prof. Krzysika opracowano podstawowe zasady technologiczne. W oparciu o nie uruchomiono produkcję półtechniczną oraz zapoczątkowano badania w innych instytucjach naukowych.

Obok pracy w Uczelni profesor Krzysik brał czynny udział w działalności wielu instytucji naukowych. Był członkiem zwyczajnym Warszawskiego Tow. Naukowego, członkiem Sekcji Rolniczo-Leśnej PAU w Krakowie, członkiem Komitetu Ochrony Przyrody oraz Komitetu ds. Zagospodarowania Ziemi Górskich PAN, wiceprzewodniczącym Komitetu Technologii Drewna PAN oraz członkiem Komisji Leśnej Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego. W latach 1965—1970 było członkiem Komitetu Nagród Państwowych, w latach 1972—1973 członkiem Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej PAN. W latach 1945—1970 był członkiem Państwowej Rady Leśnej, Państwowej Rady Energetycznej, Państwowej Rady Normalizacyjnej, Państwowej Rady Ochrony Przyrody, Rady Naukowej Ziemi Odzyskanych, Rady Naukowej Komitetu Nauki i Techniki. Przez 15 lat był przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu. Przez 20 lat był przewodniczącym Komisji Drewna w Polskim Komitecie Normalizacyjnym, a równocześnie brał udział w pracach Międzynarodowego Komitetu Normalizacyjnego ISO. W 1972 r. został powołany na przewodniczącego Rady Naukowo-Technicznej przy Ministrze Leśnictwa i PD. Funkcję tę pełni do chwili obecnej.

Szczególnie dużo wysiłku i serca włożył do działalności Polskiego Towarzystwa Leśnego. W 1949 r. został wybrany przewodniczącym Zarządu Głównego Towarzystwa i obowiązki te bez przerwy pełni do chwili obecnej. Starania prowadzone pod auspicjami prof. Krzysika doprowadziły do zaliczenia PTL w 1952 r. do rzędu towarzystw działających pod patronatem PAN, co umożliwiło wydatne rozwinięcie działalności Towarzystwa. We wrześniu 1957 r. Zjazd Delegatów nadał profesorowi Krzysikowi godność członka honorowego PTL. W latach 1964—1968 profesor Krzysik był zarazem przewodniczącym Zarządu Głównego Ligi Ochrony Przyrody. W 1972 r. nadano mu godność członka honorowego Ligi. W 1977 r. Bułgarski Komitet Frontu Jedności Narodu wyróżnił Go złotą odznaką za aktywną działalność na polu ochrony przyrody.

Za pracę naukową i społeczną został profesor Krzysik odznaczony oficerskim i komandorskim krzyżem Polonia Restituta oraz orderem Sztandaru Pracy I klasy.

Przytoczony życiorys profesora Krzysika wywołuje kilka refleksji, które trudno przemilczeć. Wskazują one na ogrom dokonanego dzieła, na dążenie do ustalania nowych dróg dla badań naukowych nastawionych zarówno na pogłębienie wiedzy, jak i na rozwiązywanie licznych zagadnień o praktycznym znaczeniu. Służenie potrzebom kraju działalnością naukową, dydaktyczną i organizatorską było i jest, jak wskazuje przedstawiony życiorys, stałą troską profesora Krzysika.

Jak zaznaczono poprzednio, 23 stycznia 1968 r. odbyła się w auli

SGGW doniosła uroczystość jubileuszowa 40-lecia pracy naukowej profesora Krzysika. Może właściwym zakończeniem omówienia 50 lat działalności Jego naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej będzie przytoczenie ustępów z przemówienia, które On wtedy wygłosił:

„Atmosfera przyjaźni, która wypełnia mury najstarszej auli SGGW, daje mi prawo do chwili rozważań na temat chwil osnutych wątkiem wspomnień i sentymentu.

Najcenniejsze ogniwo mych wspomnień to czas, gdy w gronie kilku ludzi tworzyłem koncepcję Wydziału Technologii Drewna i zestawiałem pierwsze programy studiów. Wspomnienie to będzie dla mnie zawsze jasne i promienne.

Drugi drogi dla mnie fragment wspomnień, to kilkuletni okres budowy Ośrodka Lasów Doświadczalnych w Rogowie. Włożyłem w tę działalność dużo zapału i dobrej woli. Ośrodek w Rogowie osiągnął wysoki poziom i rozwija się dalej — i to jest dla mnie wielką radością.

Trzecie ogniwo to 20 lat pracy w Polskim Towarzystwie Leśnym. Prężny rozwój Towarzystwa nie jest moją zasługą — jest osiągnięciem zespołu ludzi, którzy w oparciu o pierwiastki humanizmu szukają dróg rozwoju myśli technicznej bez naruszania praw rządzących przyrodą i dzięki temu dochodzą do pozytywnych wyników.

I wreszcie wspomnienie najtrudniejszej w życiu decyzji, którą podejmowałem z nieżyjącym dziś prof. Gieruszyńskim. Staraniom o wznowienie Wydziału Leśnego w Krakowie trzeba było nadać postać ostatecznego wniosku. Jego powodzenie było równoznaczne z likwidacją Zakładu Badań Leśnych PAN, który osiągnął poziom intensywnej pracy twórczej. Wyszliśmy z założenia, że ośrodek kształcenia fachowców dla gospodarowania w terenach górskich przyniesie leśnictwu więcej korzyści niż wyniki prac badawczych. Podjęta przed laty decyzja wytrzymała próbę życia, ale nie była decyzją łatwą.

Czterdzieści lat pracy dydaktyczno-naukowej to długi okres codziennej współpracy z młodzieżą. Ten odcinek życia stanowi dla mnie dobre wspomnienie. Wydaje się, że znalazłem wspólny język z młodzieżą, której prawem i obowiązkiem jest poruszać z posad ziemię. Za sprawdzian przyjmuję fakt, że młodzież przychodziła dzielić się ze mną nie tylko swoimi troskami, lecz i przynosiła także w czasie studiów i w wiele lat po ich ukończeniu, swoje radości. Były one również moją radością. Obcując z młodzieżą na co dzień zachowałem radość życia i relatywną młodość. W tym wielkim dla mnie dniu kieruję do najmłodszych uczestników zebrania życzenia byście umieli budować nowe wartości, byście umieli nawet w trudnych warunkach iść przez życie z uśmiechem...”

Antoni Zabko-Potopowicz